

MAGAZIN

Broj 14   oktobar 2016.

RUSSIA BEYOND THE HEADLINES

SRPSKO IZDANJE

Ovaj dodatak uređuje i izdaje
Rosijska gazeta (Moskva), koja snosi
svu odgovornost za njegov sadržaj

**POSEBNO
MIŠLJENJE**

**MIHAIL
GORBAČOV:**
Saveti današnjim
političarima

**GODINU DANA
OD INTERVENCIJE
NA BLISKOM ISTOKU**

Šta Rusija gubi,
a šta dobija u Siriji?

ANALIZA

Cikličnost odnosa
Rusije i SAD

INTERVJU

NIKITA BONDAREV

Srbija i region
u svetlu novih
globalnih sukoba

NOVI HLADNI RAT?

Sergej Karaganov, savetnik Putinove administracije i jedan od ideologa ruske spoljne politike, govori o svim tačkama sukoba Rusije i Zapada

predato u štampu 25. oktobra 2016.

R MAGAZIN

Projekat „Russia Beyond the Headlines“ (RBTH), uključujući i njegovo izdanje „R Magazin“ koje izlazi na srpskom jeziku, finansira ruski dnevni list Rosijska gazeta. Ovaj dodatak je pripremljen bez učešća dopisnika i urednika partnerskog lista Nedeljnik. RBTH se finansira iz dela profita od reklame i sponzora, kao i od sredstava ruskih državnih ustanova. Mi zastupamo nezavisnu uredničku poziciju i prezentujemo različita gledišta na događaje u Rusiji i svetu kroz kvalitetne tekstove i stručna mišljenja. Od trenutka našeg osnivanja 2007. godine, težimo da zadovoljimo najviše uredničke standarde i objavljujemo najbolje primere novinarstva iz Rusije i o Rusiji. Na taj način želimo da nadomestimo značajnu prazninu koja postoji u prikazivanju naše zemlje i inostranim medijima.

Mišljenja eksperata i intervjuisanih osoba, kao i tekstovi u rubrici „Otvoreno“ i ilustracije uz njih, izabrani su da predstavljaju razna stanovišta i ne odražavaju nužno stanovište urednika projekta Russia Beyond the Headlines ili lista Rosijska gazeta. Russia Beyond the Headlines ne snosi odgovornost za nenaručene tekstove i fotografije.

internet-stranica: ruskarec.ru

email: editor@ruskarec.ru

telefon: 7 (495) 775 3114

faks: 7 (495) 988 9213

adresa: ул. Правды 24, д. 4, Москва 125993, Россия

Jevgenij Abov - **izdavač i direktor RBTH**

Vsevolod Pulja - **glavni urednik dodataka RBTH**

Vjačeslav Čarski - **generalni producent RBTH, izvršni urednik za Južnu i Istočnu**

Evropu

Dejan Mitevski - **odgovorni urednik R Magazina**

Alina Jabločkina - **urednik R Magazina**

Milan Radovanović - **jezički urednik**

Andrej Zajcev - **direktor fotografije**

Mila Domogacka - **direktor odeljenja preloma i dizajna**

Andrej Šimarski - **direktor odeljenja dizajna**

Za oglašavanje u ovom dodatku molimo vas da se obratite Juliji Golikovoj, direktoru odeljenja za odnose sa javnošću: julia.golikova@rbth.ru.

2016.

Sva prava zadržava FGBU „Rosijska gazeta“

Aleksandar Gorbenko - **predsednik redakcijskog saveta**

Pavel Njejoica - **generalni direktor**

Vladislav Fronjin - **glavni urednik**

Zabranjeno je kopiranje, distribucija ili preuzimanje sadržaja ovog izdanja, osim za ličnu upotrebu, bez pismene saglasnosti Rosijske gazete. Molimo vas da se za dozvolu obratite na telefon 7 (495) 775 3114 ili na editor@ruskarec.ru.

RBTH objavljuje 17 novinskih dodataka u 15 zemalja sa ukupnom mesečnom čitalačkom publikom od 6,7 miliona čitalaca a takođe održava 21 sajt na 17 jezika sa ukupnom publikom od 4,7 miliona mesečnih pratilaca. Štampana izdanja RBTH izlaze u dnevним listovima *The Daily Telegraph* (Velika Britanija), *Le Figaro* (Francuska), *Handelsblatt* (Nemačka), *Global Times* (Kina) i dr.

UVODNA REČ

NOVA FAZA GLOBALNIH ODNOSA

Neizbežno je da ovaj oktobarski broj bude posvećen vrlo ozbiljnoj temi. Pre tačno godinu dana ruske vazdušno-kosmičke snage otpočele su vojnu operaciju u Siriji, čime je označena nova faza u odnosima Rusije sa „integralnim“ Zapadom. Ti odnosi se menjaju na naše oči. Najpre ih je pokvarila ukrajinska kriza, a zatim ih je dodatno za komplikovao uspeh ruske operacije u Siriji. Danas mnogi na Zapadu i u Rusiji govore o novoj verziji Hladnog rata, pa i o mogućnosti njegovog prerastanja u „vruću“ fazu, čak i sa primenom nuklearnog oružja. U svakom slučaju, u poslednjih nekoliko meseci oštra diplomatska i medijska konfrontacija postala je svakodnevna pojava. Kako će se dalje razvijati odnosi Rusije i Zapada? Da li je svet zaista na pragu događaja sličnih Karijskoj krizi iz 1962. godine?

Na ta i mnoga druga aktuelna pitanja odgovaraju vrhunski ruski eksperti: profesor Sergej Karaganov, savetnik administracije predsednika Ruske Federacije za spoljnu politiku, koga mediji često karakterišu kao jednog od ideologa novog ruskog spoljnopolitičkog kursa, i Fjodor Lukjanov, predsednik predsedništva Saveta za spoljnu i odbrambenu politiku pri predsedniku Rusije. U želji da iznesemo i „drugacije mišljenje“, navodimo fragmente iz intervjua bivšeg predsednika SSSR-a Mihaila Gorbačova. Ovog dobitnika Nobelove nagrade za mir mnogi u Rusiji i Srbiji smatraju glavnim krivcem za raspad SSSR-a i čitavog socijalističkog bloka, čime su prozrokovane mnoge nesreće u celom svetu tokom proteklih 25 godina. Pomenuti Gorbačovljev intervju izazvao je u Rusiji burne diskusije.

Broj započinjemo izvanrednom analizom Alekseja Hlebnjkova posvećenom rezultatima prve godine vojne operacije ruskih vazdušno-kosmičkih snaga u Siriji, a završavamo intervjoom sa Nikitom Bondarevom, jednim od vodećih ruskih balkanologa, gde on iznosi svoje viđenje politike prema Rusiji koju bi Srbija zajedno sa drugim zemljama ovog regiona trebalo da sprovodi u novoj surovjoj geopolitičkoj stvarnosti.

VJAČESLAV ČARSKI
generalni producent RBTH

R RUSSIA
BEYOND
THE
HEADLINES
Проект листа Росийская Газета

НАШЕ ВЕСТИ
ИСПРИЧАНЕ
НА ВАШЕМ ЈЕЗИКУ

ЧИТАЈТЕ ВИШЕ НА
ruskarec.ru

Пријавите се
за наше недељне билтене
и увек први сазнајте
за нове садржаје:

ruskarec.ru/subscribe

[facebook /ruskarec](https://www.facebook.com/ruskarec)

[twitter /ruskarec](https://twitter.com/ruskarec)

Šta Rusija gubi, a šta dobija u Siriji?

O tome šta je Rusija uspjela a šta nije tokom vojne intervencije u Siriji piše Aleksej Hlebnjikov, ekspert za Bliski istok i rusku spoljnu politiku, urednik specijalnog projekta *Rosijske Gazete* za stručne analize trenutnog stanja rusko-američkih odnosa – *Russia Direct*

ALEKSEJ HLEBNJIKOV

Pre godinu dana Rusija je pokrenula vojnu kampanju u Siriji, prvu vojnu operaciju oružanih snaga Ruske Federacije na Bliskom istoku. Četiri godine je Rusija bila jedan od glavnih stranih učesnika u sirijskom konfliktu, ali se uzdržavala od direktne vojne intervencije. Ulaškom u građanski rat u Siriji na molbu administracije Bašara Asada 30. septembra 2015. godine Moskva je preokrenula tok rata, učvrstila pozicije legalnih sirijskih vlasti i potvrdila sopstveni status svetske sile.

Razume se, ruska operacija u Siriji podrazumevala je određene gubitke, ali je donela i niz prednosti i ujedno je uticala na stanje ne samo na lokalnom i regionalnom nivou nego i u celom svetu.

GUBICI RUSKE VOJNE KAMPANJE U SIRIJI

■ Ratni gubici i finansijski troškovi

Prema zvaničnim podacima, ruske strukture potvrđuju da je u toku vojne kampanje poginulo 20 pripadnika ruskih oružanih snaga (s tim što smrt trojice vojnika nije vezana za borbena dejstva). Rusija je takođe izgubila tri helikoptera (dva Mi-8 i jedan Mi-28N) i jedan bombarder Su-24. Po rečima predstavnika Ministarstva odbrane Rusije, za vojnu kampanju u Siriji nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta jer njene troškove pokriva tekući budžet za odbranu.

U martu 2016. godine Vladimir Putin je izjavio da je za rusku vojnu kampanju u Siriji potrošeno 500 miliona američkih dolara, što se u celini podudara sa procenom nezavisnih izvora. Na primer, ruski dnevni informacioni list RBK tvrdi da

je Rusija u Siriji za godinu dana potrošila oko 892 miliona američkih dolara (ili 58 milijardi ruskih rubalja), dok britanska kompanija „Jane’s Information Group“ koja pripada kompaniji „Information Handling Services“ smatra da Rusija za vojnu operaciju u Siriji dnevno troši 2,3-4 miliona američkih dolara.

Pored toga, 31. oktobra 2015. godine oboren je ruski civilni avion iznad Sinajskog poluostrva, i tom prilikom su poginule 224 osobe, tj. svi putnici i članovi posade. Odgovornost za taj napad preuzela je „Islamska država“. Mnogi dovode tu katastrofu u vezu sa prisustvom ruske avijacije u Siriji, tako da te gubitke treba računati prilikom procene ukupnih gubitaka vezanih za vojno učešće u konfliktu. Po toj logici se može reći da je zbog mešanja Rusije u vojni konflikt i početka bombardovanja veća i verovatnoća terorističkih napada protiv Rusije, kako unutar zemlje, tako i izvan nje.

Sirija je na prvi pogled prilično daleko od ruskih granica, ali teroristi preko Turske mogu dosta lako da prodru na Kavkaz, a zatim i u druge ruske regione, tako da je Rusija izložena neposrednoj opasnosti od terorističkih napada. Rusko mešanje u sirijski konflikt dovelo je i do povećanja broja ruskih državljana koji ratuju protiv Asadove vlasti na strani sirijskih terorističkih organizacija. Ono je poslužilo i kao uzrok porasta broja ljudi i manjih grupa koje na teritoriji Rusije vrbuju nove članove „Islamske države“ čime je povećan i obim posla u bezbednosnim službama. U vezi sa zaoštravanjem opasnosti od terorističkog napada od početka vojne operacije u Siriji, Federalna služba bezbednosti (FSB) Ruske Federacije i Ministarstvo unutrašnjih poslova pojačali su svoju antiterorističku aktivnost.

Prema podacima FSB-a i Ministarstva unutrašnjih poslova, na strani sirijskih terorističkih organizacija ratuje oko 5.000 ruskih državljana, što realno ugrožava nacionalnu bezbednost Rusije. Pored toga, kako je u martu 2016. godine saopštio ruski državni javni tužilac, u vezi sa učesćem ruskih državljana u oružanim odredima „Islamske države“ podignuto je preko 1.000 optužnica. Nedavno je FSB saopštio da teroristi planiraju proširenje svog delovanja na Severni Kavkaz, što ukazuje na veću opasnost od terorističkih napada.

Na području tursko-sirijske granice je 24. novembra 2015. raketom „vazduh-vazduh“ ispaljenom iz turskog lovca F-16 oboren ruski bombarder Su-24 koji je zatim pao na teritoriju Sirije. Jedan pilot je poginuo, a drugi je uspeo da se spase. Taj incident je izazvao nezapamćeno pogoršanje rusko-turskih odnosa i promenio situaciju na terenu u Siriji. Posle incidenta Moskva je faktički stvorila zonu zabrane leta postavljanjem najmodernijeg sistema protivvazdušne odbrane S-400, osujetivši samim tim planove Turske vezane za stvaranje zone zabrane leta na severu Sirije, a ujedno je prekinula i sve vojne kontakte sa Turskom. Turska je važan akter sirijskog konflikta i svako ko želi da postigne svoje ciljeve u Siriji ne može to ignorisati. Na sreću, rusko-turski konflikt već pripada prošlosti i danas su dve zemlje u procesu obnavljanja saradnje, uključujući i saradnju po pitanju Sirije. Obnavljanje rusko-turskih veza, i posebno odluka o koordinaciji dejstava dveju zemalja u Siriji, uliva nadu da će borba protiv „Islamske države“ u regionu i konkretno na severu Sirije postati efikasnija. Pa ipak, teško da se može očekivati suštinsko zbliz-

SIRIJA JE NA PRVI POGLED PRILIČNO DALEKO OD RUSKIH GRANICA, ALI TERORISTI PREKO TURSKJE MOGU DOSTA LAKO DA PRODRU NA KAVKAZ, A ZATIM I U DRUGE RUSKE REGIONE, TAKO DA JE RUSIJA IZLOŽENA NEPOSREDNOJ OPASNOSTI OD TERORISTIČKIH NAPADA

žavanje dveju zemalja po sirijskom pitanju jer su i Rusija i Turska već uložile mnogo napora da bi sada menjale svoje stavove. Ali za sprečavanje incidenta sličnih obaranju bombardera Su-24 u novembru 2015. godine dovoljno je da strane jednostavno postignu sporazum u pogledu tehničkih aspekata poput definisanja pravila ponašanja pilota i uspostavljanja saradnje dveju armija i ratnih vazduhoplovstava. Po svemu sudeći, strane su učvrstile veze između svojih oružanih snaga i specijalnih službi. Mnogi su smatrali da ofanzivna operacija Turske „Štit Eufrata“ nanosi štetu ruskim interesima. Međutim, uvođenjem svojih trupa u Siriju Turska je uspostavila kontrolu na granici između dveju zemalja, tj. učinila je ono što je Rusija odavno tražila. Zahvaljujući tome može da se spreči neometani prelazak džihadista preko sirijsko-turske granice i da se „uposli“, tj. usmeri u drugom pravcu jedan broj terorista koji se bore za Alepo.

To je bio prvi slučaj kada je Turska primenila svoju avijaciju posle postavljanja ruskog zenitno-raketnog sistema S-400 u novembru 2015. godine. Takvo stanje svedoči da je Rusija obustavila režim zabrane leta turske avijacije u određenim zonama, što znači da su Vladimir Putin i Redžep Erdogan usaglasili pojedine uzajamne ustupke po sirijskom pitanju i da je Moskva dala Ankari „zeleno svetlo“.

Sa druge strane, turska vojna operacija u Siriji usmerena je ne samo protiv „Islamske države“ nego i protiv kurdskih odreda za koje Ankara smatra da su pripadnici Radničke partije Kurdistan (Turska tretira tu partiju kao terorističku organizaciju). Iako Rusija pruža izvesnu podršku sirijskim Kurdima, ona je u kontaktu i sa njima i sa Turskom. Pored toga, za razliku od SAD, Rusija je uložila daleko manje napora u održavanje veza sa Kurdima, i samim tim je ostavila sebi dosta prostora za manevar po tom pitanju.

■ Ugroženi imidž i izvor neslaganja

U očima većine sunita koji se bore protiv Asadove vlasti Moskva i sama staje na stranu šiita jer podržava Bašara Asada, s obzirom na to da je on saveznik šiitskog Irana (Asad pripada alavitima, a to je jedan od šiitskih pravaca). Zbog toga se može dogoditi da Rusija bude svrstana u antisunitski tabor, što će se negativno odraziti na odnos sunita u ovom regionu prema Rusiji. Taj argument je pomalo sumnjiv budući da se zasniva na profesionalnim neslaganjima koja su karakteristična za ovaj region, ali u medijima se ipak primećuje tendencija da se sirijski konflikt prikaže kao deo opšte konfrontacije između šiita i sunita. Prema tome, nije neosnovana bojazan da žitelji ovog regiona mogu zaista svrstati Rusiju među pristalice šiita i proglasiti je svojim neprijateljem.

Prema podacima istraživanja analitičkog centra Zogby Research Services, posvećenog sadašnjoj krizi na Bliskom istoku, veći deo stanovništva zemalja gde prevladavaju suniti ubeđen je da je podrška koju Rusija pruža Asadovoj vlasti u velikoj mjeri doprinela izbijanju konflikta. Čak i u Egiptu, sa kojim Rusija ima prilično dobre odnose, 90% stanovništva smatra da Moskva snosi odgovornost za građanski rat u Siriji. Sa druge strane, 68% Iranaca ne podržava takvo stanovište. Štaviše, s obzirom na to da većina muslimanskog stanovništva Rusije pripada sunitima, može se povećati broj muslimana u Rusiji koji ne podržavaju delovanje Moskve u Siriji. Malo je verovatno da će to postati masovna tendencija, ali nema sumnje da je to povod za uznemirenost.

Rusija se jeste umešala u konflikt na molbu legitimnih vlasti Sirije, ali tim mešanjem postala je zvanična učesnica sukoba, što znatno slabi njene pozicije kao posred-

Više o tome pročitate na linku http://ruskarec.ru/longreads/syria_rs/

nika u konfliktu. Pojedini Sirijci i mnoge arapske zemlje okreću leđa Rusiji jer nisu u stanju da kao posrednika prihvate državu koja bombarduje sirijske gradove.

Kao što se moglo i predvideti, dejstva ruske avijacije u Siriji izazvala su mnogobrojne optužbe za napade na civilno stanovništvo i „umerenu opoziciju“. Rusija dosledno ukazuje na nedostatak čvrstih dokaza, ali svakako nije jednostavno izbeći žrtve među civilima, naročito kada je reč o građanskom ratu. To je ozbiljan udarac za imidž države.

■ Rusija ne kontroliše sirijsku vlast

Uprkos uobičajenom mišljenju, Rusija, kao ni SAD, nema poseban uticaj na sirijsku vlast. U okviru ovog konflikta prioriteta Moskve i Damaska se ne podudaraju. Rusija teži da sačuva instituciju državne vlasti, dok očuvanje pozicija Bašara Asada nije njen prvostepeni zadatak. Moskva može prihvatiti kompromis u pogledu ličnosti budućeg lidera Sirije ukoliko to ne bude u suprotnosti sa njenim interesima. Štaviše, Moskva nije spremna da štiti Bašara Asada po svaku cenu. Njeno učešće u konfliktu je ograničeno, tj. Rusija neće krenuti u sveobuhvatnu kopnenu vojnu operaciju koja može izazvati nekontrolisanu eskalaciju konflikta i nepredvidljive posledice. Dakle, Moskva je spremna na pojedine ustupke koji su u suprotnosti sa stavovima sirijskih vlasti. Asad se trudi da sačuva vlast i povrati sve sirijske teritorije, i vrlo nerado prihvata kompromise.

Ne treba gubiti iz vida ni savez Irana i Sirije. Teheran je zainteresovan da Bašar Asad, koji predstavlja šiitsku manjinu u zemlji, ostane na čelu države. Ako Asad izgubi vlast, nema nikakvih garancija da će Sirija ubuduće paziti na interese Irana u svojoj politici. Položaj Rusi-

je sve je složeniji i ne zna se da li će Asad i njegova armija slušati Moskvu. Prema tome, svaka strana štiti sopstvene interese, a oni se često ne podudaraju sa interesima drugih učesnika u sirijskom konfliktu i to je prepreka za rešavanje krize. Kako je pokazao nedavni sporazum Rusije i SAD o prekidu vatre u Siriji, jedan od najvažnijih faktora koji sprečavaju rešavanje konflikta jeste činjenica da pokrovitelji ne mogu dovoljno da kontrolišu svoje štićenike.

PREDNOSTI

■ Očuvanje sirijske armije i drugih državnih institucija

Primenom ratnog vazduhoplovstva u Siriji Rusija je stabilizovala vlast Bašara Asada i učvrstila pozicije regularne sirijske armije, koje su se u proleće i leto 2015. godine brzo pogoršavale. Prema podacima ruskog Ministarstva odbrane, 70% teritorije Sirije kontrolisala je „Islamska država“. Jedan od glavnih ciljeva Moskve u Siriji sastoji se u tome da se sačuvaju sirijske državne institucije (konkretno, vlada i armija), kako bi mogle izvršavati svoje funkcije i podržavati relativni poredak, a takođe voditi borbu protiv terorista. Krajnje je važno sačuvati postojeće državne strukture i ne dozvoliti da zemlja potone u haos kao što se to svojevremeno dogodilo sa Irakom, Libijom, Avganistanom i Jemenom. Kolaps postojećih državnih struktura vodi u nered, usled kojih bi Sirija postala još jedan rasadnik terorizma, a to bi ozbiljno ugrozilo nacionalnu bezbednost Rusije.

Sada na teritorijama koje kontroliše regularna sirijska armija i dalje funkcionišu državne institucije (obrazovne, zdravstvene, bankarske i druge) i opslužuju stanovništvo, što štiti zemlju od kraha. Upravo zbog toga je važno u manjoj ili većoj meri sačuvati postojeće državne institucije.

Ne može se reći da je Asad stekao odlučujuću prednost u odnosu na svoje protivnike, ali se može tvrditi da su danas njegove pozicije čvršće i stabilnije nego uoči 30. septembra 2015. godine.

■ Status svetske sile i konstelacija snaga

Rusija je dokazala da bez njenog učešća nije moguće rešiti situaciju na Bliskom istoku. Borba protiv „Islamske države“ i važna uloga u rešavanju sirijskog konflikta podižu status Rusije u celom svetu i regionu, raskrinkavaju mit o međunarodnoj izolaciji Rusije i daju joj prednost u pregovorima sa Zapadom o drugim pita-

njima, na primer o pitanjima vezanim za ukrajinsku krizu i ukidanje sankcija uvedenih posle sjedinjenja sa Krimom.

Tokom protekle godine Moskva se približila situaciji u kojoj zaista koordinira vojna dejstva u Siriji sa globalnim akterima kao što su Vašington i Pariz. Kada se na sirijskom nebu povećao broj aviona koji pripadaju koaliciji predvođenoj Amerikom, Sirija i Rusija su osetile potrebu da obezbede njihovu koordinaciju u interesu bezbednosti letova. Rusija je odavno pozivala da se uspostavi razmena obaveštajnih podataka i koordinata terorista sa ciljem da borba protiv terorizma bude efikasnija i da se izbegnu napadi na lažne ciljeve, koji po pravilu izazivaju talase kritike i mogu anulirati sve diplomatske napore. Razmena informacija još nije uspostavljena, mada predstavnici ruskih i američkih vojnih snaga ipak razmenjuju pojedine podatke. Pre svega, usvojen je rusko-američki memorandum o razumevanju koji se tiče bezbednosti letova. Drugo, kako je nedavno istakla Centralna komanda oružanih snaga SAD, razmena informacija među oružanim snagama dveju država ne može se tretirati kao nešto „krajnje neuobičajeno“.

Rusija se dogovorila o koordinaciji vojnih dejstava sa pojedinim državama u regionu, na primer, sa Jordanom i Izraelom (otkako je Kremlj doneo odluku da pokrene operaciju u Siriji 30. septembra 2015. godine, Izrael je bio prvi saveznik SAD u regionu sa kojim je postignut dogovor o vojnoj koordinaciji), sa Irakom, Iranom i Turskom. To potvrđuje važnu ulogu Rusije u sirijskoj krizi i u razvoju regionalne situacije u celini.

Rusija je uprkos prognozama uspeła da sačuva, pa čak i da poboljša odnose sa zemljama Persijskog zaliva, posebno sa Saudijskom Arabijom, koja igra važnu ulogu u sirijskoj krizi i podržava različite naoružane opozicione grupacije, kao što su Ahrar el Šam i Džeš el Islam, poznate po svom ekstremizmu.

■ Demonstracija vojne moći Rusije

Prvi put posle raspada Sovjetskog Saveza Rusija koristi vojnu silu na teritoriji koja je daleko od njenih granica. Još je važnije to što je ovo prva vojna operacija oružanih snaga Ruske Federacije i konkretno njenih vazdušno-kosmičkih snaga posle velike vojne reforme pokrenute 2008. godine. Operacija je potvrdila da je podignut nivo mobilnosti i da je poboljšana koordinacija između različitih rodova vojske. Vojna kampanja u Siriji takođe je pokazala da je

Rusija sposobna da brzo pokrene i primeni mnogobrojne vojne jedinice izvan svoje teritorije i demonstrirala je mogućnost Ruske Federacije u oblasti primene sile na teritoriji drugih država.

Dalje, Rusija je pokazala najmodernije oružje i uspešno ga testirala u borbenim dejstvima. To će joj omogućiti da uz relativno niske troškove otkrije nedostatke i defekte takvog oružja i da ih usavrši u budućnosti. Vojna operacija u Siriji ujedno je i dobra reklama novog ruskog naoružanja: usavršenih lovaca-bombardera Su-34 i lovaca Su-35, krstarećih raketa „Kalibar“, sistema protivvazdušne odbrane S-400 i protivvazdušnog raketno-topovskog sistema „Pancir S-1“.

Prema pojedinim ocenama, usled „marketinškog efekta“ vojne kampanje u Siriji obim ruskog izvoza naoružanja biće podignut sa nekadašnjih šest na sedam milijardi američkih dolara. Alžir, Indonezija, Vijetnam, pa čak i Pakistan, odavno kupuju vojnu avionsku tehniku od SAD i Kine, a sada su se zainteresovali za lovce i bombardere ogledno-konstruktorskog biroa „Suhoj“. To će u perspektivi dovesti do uvećanja ruskog udela na tržištu naoružanja i uvećanja prihoda od prodaje oružja.

Stvorena je prva i jedina ruska stalna vojna baza na Bliskom istoku koja garantuje vojno prisustvo Rusije u regionu. Vojna baza Hmejmim nalazi se na istočnoj obali Sredozemnog mora u Siriji, nedaleko od Latakije. U sadašnjoj konstelaciji snaga Rusija je u jednakom položaju sa SAD, Velikom Britanijom, Francuskom i Turskom, koje već imaju vojne baze na Bliskom istoku.

Ministarstvo odbrane Ruske Federacije regularno objavljuje izveštaje o vazдушnim napadima u Siriji koji su praćeni video i foto reportažama, a takođe redovno održava konferencije za novinare i putovanja za strane novinare sa obilaskom ruske vazduhoplovne baze Hmejmim blizu Latakije i ruskih ratnih brodova koji se nalaze u sirijskim priobalnim vodama. Može se reći da je postignut uspeh u pogledu poboljšanog informisanja javnosti o vojnim dejstvima Ruske Federacije u Siriji, i da je u celini podignut nivo otvorenosti Ministarstva odbrane i kvaliteta njegovog odnosa sa javnošću. U tom smislu je protivnicima ruskog vojnog mešanja u sirijski konflikt sada teže da šire dezinformacije i optužuju Rusiju za nekakve prekršaje.

■ Slabljenje „Islamske države“

Preuranjeno je govoriti o tome da je Rusija postigla najavljeni cilj, tj. da je uništila „Islamsku državu“ i druge terorističke organizacije u Siriji. Pre se može go-

voriti o slabljenju njihovih pozicija. Sredinom jula 2016. godine rusko Ministarstvo odbrane obnarodovalo je rezultate ruske vojne intervencije u Siriji skrenuvši pažnju da se glavno dostignuće sastoji u zaustavljanju širenja delovanja terorističkih organizacija na okolne teritorije. Prema podacima koje navodi ministarstvo, uništeno je preko 2.000 terorista koji su u Siriju došli iz Rusije, a među njima 17 komandira odreda. Uz podršku ruske artiljerije i avijacije oslobođeno je 568 naseljenih mesta, od toga 150 gradova (uključujući i vrlo značajno oslobađanje Palmire u martu 2016. godine) i 12.000 kvadratnih kilometara teritorije, što je omogućilo da se 264.000 izbeglica vrati na svoja ognjišta. Naravno, još je daleko trenutak kada će teroristi biti potpuno poraženi, ali njihove pozicije su ozbiljno uzdrmane. Umesto da zauzimaju nove teritorije, oni pokušavaju da sačuvaju stare.

■ Stimulisanje političkog procesa

Ruska vojna kampanja u Siriji prouzrokovala je intenziviranje političkog procesa. „Moskva je našla način da iskoristi vojnu silu radi postizanja političkih ciljeva na Bliskom istoku, učinivši ono čemu je Amerika u više navrata težila. Ocenjujući proteklu godinu mogu da kažem da je isto toliko zapažena činjenica da je Rusija postigla veliki uspeh na terenu koristeći minimalnu vojnu silu“, rekao je Majkl Kofman, saradnik Instituta „Kenan“ pri Centru „Vudro Vilson“.

Stvoreni su uslovi za sklapanje sporazuma sa SAD o prekidu vatre i početku nove runde unutarsirijskih pregovora pod rukovodstvom specijalnog izaslanika UN za Siriju Stafana de Misture. Iako se politički proces razvija sporo i teško, a

sporazum o prekidu vatre nije lako realizovati, ipak ti događaji govore da Rusija i SAD mogu razgovarati o sirijskom pitanju i mogućim načinima vojne koordinacije, što u celini doprinosi dijalogu.

I pored strahovanja, Rusija se nije „zaglibila“ u Siriji kao svojevremeno u Avganistanu, mada nije odnela odlučujuću pobedu. Nema sumnje da je Rusija stekla neprocenjivo iskustvo u borbenim dejstvima, da je učvrstila svoje vojne pozicije u svetu i poboljšala saradnju sa regionalnim i globalnim političkim akterima prisutnim u Siriji. Pa ipak, nije rešen najvažniji problem, a to je transformisanje voinopolitičkih uspeha u političku odluku kojom se rešava sirijska kriza. I pored ruske intervencije, rešavanje konflikta mirnim putem, ili bar njegovo privremeno zamrzavanje, nije na pomolu.

Prema tome, danas, kada je rusko-američki sporazum o prekidu vatre doživeo fujasko, a prava alternativa za taj sporazum nije pronađena, i Moskva i Vašington će morati da koriguju svoju taktiku u Siriji. Na kraju će Rusija biti prinuđena da pojača vojno prisustvo u regionu kako bi time pojačala i svoj uticaj na Asada. To će joj omogućiti da bolje kontroliše Asadova dejstva i primora Ameriku da i ona preduzme odgovarajuće mere. Rusiji preči očigledna opasnost da se zaglibi u sirijski konflikt i dugo u njemu ostane. Naredna godina će pokazati hoće li Moskva uspeti da izvuce pouke iz sopstvenih grešaka i grešaka drugih aktera u ovom konfliktu, i da na odgovarajući način koriguje svoju politiku u Siriji.

Tekst Alekseja Hlebnikova je bio prvi put objavljen na ruskom i engleskom jeziku na sajtu Ruskog saveta za međunarodne poslove RSMD russiancouncil.ru

Rusija više nikada neće ratovati na svojoj teritoriji

Ranije su SAD predstavljale svojevrsan faktor svetske stabilnosti, a sada su se pretvorile u njegovu suprotnost i počele da menjaju pravila igre. Sada se Rusiji upućuju optužbe da je ona tobože revizionistička zemlja i da menja ustaljena pravila. Tačno je da Rusija menja pravila, ali samo ona koja su joj nametnuta.

Savetnik Putinove administracije i jedan od najuticajnijih ruskih politikologa za koga često kažu da je jedan od ideologa ruske spoljne politike, i koji je u oktobru svojim intervjuom za *Spiegel* uzdrmao nemačku javnost, govori o svim tačkama sukoba Rusije i Zapada

SERGEJ KARAGANOV

Demokratizacija društava prouzrokovala je opadajuću kvalitetu politike. Široke narodne mase sada imaju daleko više mogućnosti da utiču na političko odlučivanje, a glavni njihov zahtev je blagostanje, i to po mogućstvu već danas, tj. odmah. Tome treba dodati informacionu revoluciju koja primorava političare celoga sveta da reaguju kako na imperativ „odozdo“, tako i na mnogobrojne nadražaje spolja. Ispostavilo se da savremena demokratija na Zapadu nije prilagođena tim novim trendovima. Političke elite su za 60 godina, provedenih u blagostanju, polako degradirale jer su ljudi na vlasti birali naslednike slične njima samima. To je i prirodno, s obzirom na to da u mirnodopskim uslovima harizmatični lideri nisu na ceni. Tako je u vladajućim elitama preovladalo sivilo i sve teže je bilo upravljati političkim procesima, što je ogroman izazov. Danas, kada se Evropa suočava sa vrlo ozbiljnim problemima, ispostavlja se da njeni lideri ne mogu adekvatno da reaguju. Postoje i ljudi koji to shvataju, ali su oni svetski da javno neprihvatanje političara koje je izabrao narod dovodi u pitanje i samu demokratiju.

Elite su po načinu razmišljanja i interesima postale globalne, ali samim tim

su se odvojile od stanovništva i njegovih daleko „prizemnijih“ problema. U tom kontekstu desničarske snage doživljavaju preporod, a samim tim neizbežno dižu glas i levičarski nastrojani političari, pa čak i oni koji predstavljaju kombinaciju jednih i drugih, kao u Italiji. Pitanje je na šta će sve to ići.

Mi smo svedoci razvijene faze dezintegracije jedinstvenog evropskog projekta, što u dosta bliskoj budućnosti može izazvati prilično teške posledice, a njih može osetiti i Rusija. Tu su i nacionalizam, i obnavljanje starih trvenja između država sa uzajamnim pretenzijama, i novi, ekstremni pokreti, i neophodnost da se oštro reaguje na najnovije izazove...

ZAPAD NEMA STRATEGIJU

Uopšte se ne može govoriti o nekakvoj strategiji Zapada. Postojao je stari Zapad, ali on je sada u stanju „umnožene“ krize i njegov glavni cilj je da zadrži svoje pozicije. Lako se može ispostaviti da je to vrlo opasan pokušaj. Kina je ta koja očigledno ima strategiju razvoja. Takva strategija se pojavljuje i u Rusiji. Nedostaju, međutim, globalne tendencije. Predstoji dezorganizacija sadašnjeg međunarodnog prostora. Već se sada vidi da je pokrenut moćan proces ekonomske deglobalizacije, i da se rasipa sistem regulisanja ekonomije koji je Zapad stvorio posle Drugog svetskog rata. Te tendencije nisu rezultat nekakve strategije. Jednostavno reče-

no, svaki sistem s vremenom iscrpi svoje mogućnosti. Amerikanci pokušavaju da nekako stanu na čelo procesa deglobalizacije, tj. trude se da zadrže vodeće pozicije, ako ne u celom svetu ono bar u njegovom značajnom delu. Otud i projekti uske ekonomske saradnje SAD sa zemljama tihookeanskog regiona i sa Evropom. Istini za volju, ne može se reći da im to ide od ruke.

Zasada se američki i kineski projekat kreću jedan drugome u susret i može doći do sudara. Kina nije zainteresovana za bilo kakve kolizije, njoj je samo potrebno da učvrsti svoje pozicije i stekne status supersile, bar na azijskom kontinentu. Amerikanci se na sve načine trude da to spreče i, po mom mišljenju, vode potpuno nerazumnu politiku gradeći odnose sa Kinom po principu odvratanja, ako ne i konfrontacije.

NOVA PRAVILA IGRE

Rusija još uvek doživljava SAD kao nešto veliko i moćno, ali nekako gubi iz vida da je to „veliko i moćno“ tokom devedesetih i dveihiljaditih godina pretrpelo ogromne gubitke zaglibivši se u mnogim vojnim konfliktima. <...> Zatim je nastupila ekonomska kriza koja je poljuljala privlačnost američkog ekonomskog modela. Zatim su došli na red Abu Grejb, Snouden... <...> Amerika je i dalje moćna zemlja u svakom pogledu, ali je ona sada ušla u veoma opasan period. Tek joj predstoji da samu sebe sagleda kao državu koja jeste moćna, ali ipak više ne dominira svetom. To neće biti lako, pre svega zato što je osećanje sopstvene izabranosti i sopstvenog prava dominacije već ušlo u gene američkog naroda.

... Ranije su SAD predstavljale svojevrsan faktor svetske stabilnosti, a sada su se pretvorile u njegovu suprotnost i počele da menjaju pravila igre. Sada se Rusiji upućuju optužbe da je ona tobože revizionistička zemlja i da menja ustaljena pravila. Tačno je da Rusija menja pravila, ali samo ona koja su joj nametnuta. Ranije je već jednom došlo do situacije u kojoj su zemlje pokušale naglo da transformišu ustaljeni sistem. To je bilo tokom sedamdesetih, posle poraza Amerike u Vijetnamu i čitave serije političkih, socijal-

PROF MEDIA

nih i ekonomskih problema koji su zatim usledili. Tada je, međutim, Amerika imala sreće – pojavio se Regan i on je delimično uspeo da prevaziđe tu situaciju. Sada se takvo čudo ne može očekivati, i zbog toga su danas SAD najveći izazov za međunarodnu stabilnost, utoliko pre što je došlo do raskola u vladajućim elitama, i što je politička borba koja se tamo vodi zaista zapanjujuća. Nijedna od dveju sukobljenih snaga ne predlaže nikakav konstruktivan program. Stare elite, koje predstavlja Hilari Klinton, traže revanš, a snage koje stoje iza Donalda Trampa kažu: „Ne glupirajte se, hajde da sve počnemo iz početka!“

SUŠTINA KONFLIKTA IZMEĐU SAD I RUSIJE

Nivo uzajamnog nepoverenja između Amerike i Rusije sada je dostigao vrhunac. Tako nešto nije se dešavalo čak ni u doba Hladnog rata. Objektivna neslaganja zapravo i nisu velika, jer mi praktično nemamo oko čega da se svađamo. Koren problema treba tražiti u tome što je Amerika na svetskoj političkoj sceni „izgubila bitku“ u prethodnoj deceniji, i posebno je ozlojeđena što je ona sama za to kriva. U tom kontekstu su se u svetu po-

javile druge snage i one žele da izmene posleratni poredak. To je pre svega Rusija, kojoj se taj nametnuti poredak nije dopadao. Doduše, Kina sada to isto radi, ali iz američkog ugla to ne izgleda preterano drsko. Drugim rečima, suština neslaganja nije u tome što je Rusija nezadovoljna starim poretkom, a novi još nije uspostavljen. Stvar je u tome što Amerika želi da se vrati na stari poredak, a to je nemoguće.

Politika Rusije, zasada, hvala Bogu, pobeđuje. Ali pobjeda je u ovom svetu vrlo relativna stvar jer se sve brzo menja. Mnogo je bolje pobeđivati zajedno nego pojedinačno. U idealnom američkom svetu Rusija bi bila deo atlantskog društva, sprovedila bi vašingtonsku politiku i ne bi se mnogo isticala. Sada je, međutim, Rusija najveći izazov za američki poredak, i SAD će morati tome da se prilagođavaju. Taj proces je istorijski, on je objektivna stvar, tako da će Amerikanci morati da se prilagode. Najvažnije je da se taj proces pametno usmerava, kako se ne bismo negde usput survali u novi globalni rat. Verovatnoća takvog ishoda sada je veoma velika. Daleko je veća nego u bilo kom trenutku tokom šezdesetih godina.

NE POSTOJI „SVETSKA VLADA U SENCI“

Ja imam sasvim jasnu predstavu o procesima koji upravljaju svetom i znam da ne postoji nikakva „vlada u senci“. Masonerija ili Kominternu zaista su mogle nekako da utiču na svetske probleme. Ali to

GLAVNI RAZLOG UKRAJINSKE KRIZE BILA JE APSOLUTNA NESPOSOBNOST TAMOŠNJIH ELITA DA VODE PRAVU SAMOSTALNU I NEZAVISNU POLITIKU, I TO VAŽI ZA ČITAV PERIOD NJIHOVE NEZAVISNOSTI. SVAKA SLEDEĆA VLAST BILA JE GORA OD PRETHODNE, ŠTO JE JEDINSTVENI SLUČAJ U SVETU

PROFMEDIA

MI ŽELIMO STATUS VELIKE SVETSKE SILE. NAŽALOST, OD TOG STATUSA NE MOŽEMO ODUSTATI JER JE ZA POSLEDNJIH 300 GODINA ON POSTAO DEO NAŠEG GENOMA. MI ŽELIMO DA POSTANEMO CENTAR VELIKE EVROAZIJE, ZONA MIRA I SARADNJE

je bilo nekada. Kada bi postojala idealna globalna vlada, onda bi bilo jasno šta treba činiti – treba rešavati krize, upravljati migracionim tokovima, pomagati Africi da ona usled siromaštva, bolesti i političke nestabilnosti ne bude generator migracija i epidemija... Treba se boriti protiv zagađivanja prirode, ulagati napore u pomirenje na Bliskom istoku... Doduše, tamo je već kasno za pomirenje.

„AKO SE NATO ODLUČI DA NAPADNE NUKLEARNU SILU – BIĆE KAŽNJEN“

Rusija se ne može uklopiti u sistem kao potčinjena članica nekakve zajednice. Ona se može tretirati samo kao suorganizator mirovnog procesa. Rusi imaju dve vrednosti od kojih se nikada neće odreći: to su bezbednost i suverenitet. <...> Zemlju koja ima takve vrednosti niko ne može potčiniti. U Rusiji je snažno izražena svest o neophodnosti odbrane. Mi treba da budemo spremni na sve. Time se objašnjava i karakter propagande, koja je ponekad masovna. A šta radi Zapad? On samo demonizuje Rusiju, on misli da mi pretimo agresijom. <...> Smatra se da će se zemlje poput Poljske, Litvanije i Letonije osećati bezbednije ako NATO razmesti tamo oružje. Međutim, to njima

uopšte ne može pomoći, a mi to ocenjujemo kao provokaciju. Ako dođe do krize, upravo to oružje će biti uništeno. Rusija više nikada neće ratovati na sopstvenoj teritoriji... Priče o tome da mi želimo da napadnemo baltičke zemlje su idiotizam. Zašto NATO prebacuje tamo oružje i vojnu tehniku? Zamislite šta će se sa njima dogoditi u slučaju krize. Pomoć NATO-a nije simbolična pomoć baltičkim državama nego provokacija. Ako se NATO odluči da napadne nuklearnu silu kakva je Rusija, biće kažnjen.

EVROAZIJSKI PROJEKAT I ODNOSI SA EVROPOM

Mnoge moje kolege pomalo preziru naše evropske partnere. Ja ih uvek upozoravam da ne treba biti nadmen i uobražen. Jednom delu evropskih elita potrebna je konfrontacija sa nama. Zbog toga mi sada ne možemo pomoći Evropi, mada bismo to mogli učiniti u sadašnjoj situaciji sa izbeglicama. Na primer, sada je neophodno zajedničko zatvaranje granica, a Rusi su u tom smislu daleko efikasniji od Evropljana. Ali vi, Evropljani, nađate se sa Turskom, i to je sramota. I mi smo imali problem sa Turskom, ali smo prema njoj sproveli jasnu i čvrstu politiku koja je urodila plodom.

Dva najvažnija temelja za izgradnju evropskog projekta su prevazilaženje istorije ratova na kontinentu i suprotstavljanje komunizmu. Svet u kome je on nastao već više ne postoji, ali ako evropski projekat propadne, nama to neće doneti ništa dobro. Možda ćemo dobiti neke taktičke mogućnosti, tj. moći ćemo da iskoristimo neslaganja i da privučemo pojedine zemlje na svoju stranu, što se sada i događa. Međutim, na kraju svega toga Evropa može postati daleko teži partner nego što je sada, i daleko opasniji. Može se dogoditi da se kroz deset godina mi nađemo između Bliskog istoka na kome će se nastaviti nestabilnost, i Evrope u kojoj će ta nestabilnost bujati.

Smatram da će evropski problemi morati da se rešavaju ne samo u novom geografskom nego i u novom ideološkom miljeu. Oni neće moći da se reše na stari način. Konceptija „Velike Evroazije“, koju sada Rusija već zvanično promovise, upravo je i usmerena na nov način rešavanja problema. Ona se razlikuje od običnog evroazijskog projekta koji odavno postoji. Nova koncepcija, naime, obuhvata i zapadni „istureni završetak“ Evroazijskog kontinenta.

Mi smatramo da je sa moralnog gledišta Rusija u pravu, za razliku od Svjetskog Saveza. Zbog toga sa naše strane neće biti principijelnih ustupaka. U mentalnom smislu Rusija je danas postala evroazijska sila. Ja sam bio jedan od intelektualnih inicijatora zaokreta ka Istoku. Danas, međutim, ne smatram da mi treba da okrenemo leđa Evropi. Mi treba da tražimo puteve koji će omogućiti da se u naše odnose sa Evropom udahne novi život.

KAKO JE RUSIJA DOŽIVELA „EVROPSKE VREDNOSTI“?

Mi prihvatamo zapadne vrednosti u onoj meri u kojoj je to neophodno nama samima, bez obziranja na ostatak sveta. Ako smo moćna zemlja, zašto bismo se na bilo koga obazirali? Uostalom, mi smo i sada veoma tolerantni. Naše društvo je daleko više evropeizirano nego što je sama Evropa bila takva tokom devedesetih. Pogledajte nivo komfora u Moskvi i drugim velikim ruskim gradovima. Uzeli smo od Evrope sve što smo hteli. Robe imamo u izobilju, toaleti su nam čisti... A nekakve druge vrednosti, ne materijalne nego duhovne prirode, mi ne želimo da prihvatimo. One će se, uostalom, i tamo promeniti, jer ono što sada propoveda elita Starog sveta, po mom mišljenju, ne može da zaživi, budu-

SETIMO SE DA JE EVROPSKI MODEL CIVILIZACIJE GOTOVO UVEK NAMETAN SILOM. SADA JE TO NEMOGUĆE I ZATO SE ODVIJA INTENZIVNA DEMOKRATIZACIJA SVETA. TO JE PORED POZITIVNIH DONELO I MNOGO NEGATIVNIH MOMENATA. NA PRIMER, POVLAČENJE EVROPE SA BLISKOG ISTOKA, UTICAJ KLIMATSKIH PROMENA KOJE SU PROUZROKOVALE SMANJENU PROIZVODNJU HRANE U TOM REGIONU I SVE VEĆI UTICAJ ISLAMA

ći da je suprotno ljudskoj prirodi. Možda je nekada Zapad osećao sažaljenje prema nama, ali sada oseća strah, jer smo mi sada postali vrlo vitalna alternativa za današnje evropske vrednosti.

ŠTA RUSIJA NUDI SVETU?

Rusija nudi alternativu zapadnom pristupu. Mi smo za slobodu izbora. Svaki narod treba da iznedri sopstveno političko ustrojstvo i sam da odlučuje kako će živeti. Sve to se potpuno kosi sa ideologijom demokratskog univerzalizma, koju propovedaju Evropljani i Amerikanci. I mi smo imali sličnu ideologiju, demokratizam i komunizam, i to nam je bilo bliže nego što nam se čini. Bili smo čvrsto uvereni da će svima biti dobro ako i kod drugih bude komunizam. Zato smo širili svoju ideologiju i nametali je. Kakve su bile komunističke partije drugih zemalja, koje je finansirao SSSR? Bile su kao sadašnje NVO preko kojih se ideološki deluje na stanovništvo u željenom pravcu. Ali čim je nametanje prekinuto, sve se srušilo kao kula od karata. Zapadne zemlje smatraju da su one jedine dobre i zato nameću svoje vrednosti svetu. Reklo bi se da to potvrđuje i činjenica da svi teže u Evropu i SAD. Međutim, ispostavilo se da narod nije težio na tu stranu zbog dobrog političkog sistema, nego zato što se tamo „dobro jelo“. Tamo je bilo komotnije živeti.

SUŠTINA „UKRAJINSKOG“ KONFLIKTA

Događaji u Ukrajini uopšte nisu plod unutrašnjih problema nego najobičnija geopolitika, kako god da Rusija objašnjava svoje mešanje. Išlo se ka uključivanju Ukrajine u zapadne saveze i na kraju u NATO, a to je ugrožavalo ruske bezbednosne interese i zbog toga je bilo neprihvatljivo. Ako bi se tako nešto realizovalo, onda bismo zaista morali da zaratimo. Umesto toga, učinili smo ono što smo učinili.

Smatram da je glavni razlog ukrajinske krize apsolutna nesposobnost ta mošnjih elita da vode pravu samostal-

nu i nezavisnu politiku, i to važi za čitav period njihove nezavisnosti. Svaka sledeća vlast bila je gora od prethodne, što je jedinstveni slučaj u svetu. Delimično je to prouzrokovao i Zapad time što je bukvalno nametao Ukrajini svoj sistem vrednosti. Međutim, proces širenja „agresivne dobrote“, koji je svojevremeno bio karakterističan i za SSSR, nasukao se na hridine u Ukrajini, i još više u Aziji.

STATUS VELIKE SVETSKE SILE

Mi smo sada na kraju petstogodišnje dominacije zapadne civilizacije u svetu. Tu ima mnogo uzroka, ali najvažniji uzrok su neočekivane posledice nuklearnog pariteta i mogućnosti da se dominacija potkrepi silom, što je malo ko mogao pretpostaviti. Setimo se da je evropski model civilizacije gotovo uvek nametan silom. Sada je to nemoguće i zato se odvija intenzivna demokratizacija sveta. To je pored pozitivnih donelo i mnogo negativnih momenata. Na primer, povlačenje Evrope sa Bliskog istoka, uticaj klimatskih promena koje su prouzrokovale smanjenu proizvodnju hrane u tom regionu i sve veći uticaj islama. Sve je to izazvalo pravu erupciju u regionu. Ona će trajati još najmanje deset godina, jer ne postoje nikakvi delotvorni recepti za brzo zavođenje reda.

Ostaje samo da se situacija posmatra i da se leče simptomi. Rusija se upravo time i bavi – bori se protiv terorističkih organizacija i podržava državne entitete koji su sposobni da koliko-toliko pojačaju stabilnost.

Mi želimo status velike svetske sile. Nažalost, od tog statusa ne možemo odustati jer je za poslednjih 300 godina on postao deo našeg genoma. Mi želimo da postanemo centar velike Evroazije, zona mira i saradnje.

Tekst je sastavljen na osnovu intervjua Sergeja Karaganova za rusko izdanje *Военно-промышленный курьер*, kao i jos nekoliko nedavnih intervjua smeštenih na njegovom ličnom sajtu karaganov.ru

Ciklusi sukoba Rusije i SAD

Hladni rat posebno opasan u početnoj fazi

Medvedev i Obama bili su u prijateljskim odnosima, aktivno se radilo na sporazumu o smanjenju nuklearnog naoružanja (START), obustavljeno je širenje PRO, vođeni su pregovori o Iranu, Rusija je postala članica Svetske trgovinske organizacije... Zatim je tenzija počela da raste: usledilo je „arapsko proleće“, pa Libija, pa sve veća neslaganja oko Sirije, povratak Vladimira Putina na mesto šefa države, neočekivani događaji poput Edvarda Snoudena, Ukrajine i opet Sirije... Sada je sukob već očigledan. Nije teško primetiti da je svaki sledeći ciklus pri kraju sve oštrije i opasnije

FJODOR LUKJANOV

Glavni urednik časopisa „Россия в глобальной политике“, predsednik Saveta za spoljnu i odbrambenu politiku, direktor za nauku u klubu „Валдай“

Dodatne analize pročitajte na linku <http://ruskarec.ru/opinion>

NEUSPEH U REŠAVANJU SIRIJSKE KRIZE

Pokušaj rešavanja sirijske krize doživeo je fijasko. On je mogao postati shema naročite saradnje, u kojoj nema međusobnih simpatija ali postoji shvatanje da jedni bez drugih ne možemo, ali sada, posle neuspeha, rezultat je upravo suprotan – prekinuti su i svi ostali kanali veze. Političko-diplomatska logika konačno je ustupila mesto vojnopolitičkoj logici. To je dosta ozbiljna stvar. Mi jesmo tokom proteklih godina dosta pričali o povratku „duha Hladnog rata“, ali smo se u stvari potpuno odvikli od njega, jer još od početka osamdesetih taktika „nedvosmislenih upozorenja“ i pretnji nije tako očigledno dominirala nad očekivanjima da se ipak postigne nekakav diplomatski dogovor.

NOVI HLADNI RAT

Sudbinu sveta ponovo rešavaju prestonice dveju nekadašnjih supersila, s tom razlikom što se „razgovor“ opet vodi preko megafona, i njegov cilj nije da se čvorovi odmrse, pa čak ni da se preseku, nego da se još i zategnu, kako suprotna strana ne bi mogla da stekne nekakvu prednost.

Šta dalje? Pre svega, ne treba se plašiti ratborne retorike i zveckanja oružjem, jer ponekad upravo to pomaže da se iz-

begne direktan sukob. Prioritetan zadatak u ovom trenutku je da se izbegne direktan vojni sukob američkih i ruskih snaga na nebu iznad Sirije. Pored toga, zadatak je da se shvati kakve razmere može poprimiti „rat tuđim rukama“, ili drugim rečima: koliko su ozbiljne SAD i njihove saveznice u svojoj spremnosti da podržavaju sirijsku opoziciju. Hladni rat je posebno opasan u početnoj fazi, kada još nije jasno gde su „crvene linije“.

NEKIMA SE ČINI DA MOSKVA SAMO ŽELI DA REŠI SVOJE PROBLEME SA AMERIKOM I DA ĆE ČIM TO POSTIGNE ODMAH PREĆI NA STRANU ZAPADA, A OSTALE PARTNERE ĆE „PUSTITI NIZ VODU“. JA SAM, NA PRIMER, UVEK TO OSEĆAO U RAZGOVORU SA IRANCIMA. ONI SMATRAJU DA IH KREMLJ KORISTI KAO SITNINU ZA POTKUSURIVANJE U DIJALOGU SA AMERIKOM

CIKLIČNOST RUSKO-AMERIČKIH ODNOSA

Razgovor povišenim tonom nije ništa neobično za Moskvu i Vašington. Međutim, raspoloženje koje sada dominira podseća na krajnje mračne periode naših odnosa. Opšta medijska atmosfera bliži se najgorim trenucima s početka osamdesetih godina prošlog veka, a u nekom smislu je čak i gora od njih.

Ali, da ne bismo potpuno pali u depresiju, primetićemo da je trajektorija odnosa između Rusije i SAD posle Hladnog rata prilično uobičajena. Ona je vezana za izborne cikluse, unutar kojih može biti oscilacija na jednu ili na drugu stranu, ali na kraju svakog „takta“ obavezno dolazi do zaoštavanja.

Obamin dolazak na vlast bio je početak novog ciklusa. Deklarisano je popuštanje odnosa sa Rusijom (uzgred, danas već „proročki“ deluje zbunjenost koju je u proleće 2009. godine izazvao nespornost zbog pogrešno napisane reči, kada je umesto „peregruzka“, što znači „resetovanje“, napisano „perezagruzka“, što znači „preopterećenje“), Medvedev i Obama bili su u prijateljskim odnosima, aktivno se radilo na sporazumu o smanjenju nuklearnog naoružanja (START), obustavljeno je širenje PRO, vođeni su pregovori o Iranu, Rusija je postala članica Svetske trgovinske organizacije... Zatim je tenzija

počela da raste: usledilo je „arapsko proleće“, pa Libija, pa sve veća neslaganja oko Sirije, povratak Vladimira Putina na mesto šefa države, neočekivani događaji poput Edvarda Snoudena, Ukrajine i opet Sirije... Sada je sukob već očigledan. Nije teško primetiti da je svaki sledeći ciklus pri kraju sve oštrij i opasniji.

ULOGA LIČNOSTI I DUBINSKA NESLAGANJA

Ličnosti, naravno, daju svojevrsan pečat rusko-američkim odnosima. Objašnjiva je činjenica da su najveće dno ti odnosi dostigli u Obamino vreme. Aktuelni predsednik SAD uvek postavlja samoga sebe u centar (otud i sklonost ka spoljnim efektima i upečatljivim izjavama koje nemaju nikakvu težinu) i ne smatra da je potrebno razvijati odnose sa ljudima, bilo da su u pitanju oponenti ili saveznici.

Rusija nikada nije bila spremna da se strukturno uklopi u svet kojim rukovodi Amerika, ali nije imala ni snage da joj uputi ozbiljan izazov. Amerika, opet, nikada nije imala dovoljno snage da taj svet izgradi kako bi zaista želela, ali nije spremna ni da odustane od pomenute ideje.

Situacija se pogoršava ciklično, u faza, i sada je došla do sasvim opasne granice. Razlog je upravo u tome što je u modelu svetskog poretka, zamišljenom pre 25 godina, iskorišćeno sve što se moglo iskoristiti.

Moskva sada treba da kontroliše konfrontaciju sa Zapadom i da ne dopusti njeno prerastanje u nešto iracionalno, ali da istovremeno na sve načine nastavi sa učvršćivanjem svoje pozicije, svojih odnosa i svoje reputacije u ostalim delovima sveta. Jedan od problema sastoji se u tome što ti ostali delovi sveta imaju određenu dozu nepoverenja prema Rusiji. Nekima se čini da Moskva samo želi da reši svoje probleme sa Amerikom i da će čim to postigne odmah preći na stranu Zapada, a ostale partnere će „pustiti niz vodu“. Ja sam, na primer, uvek to osećao u razgovoru sa Irancima. Oni smatraju da ih Kremlj koristi kao sitninu za potkusurivanje u dijalogu sa Amerikom. I u tome ima istine. Moskva bi morala da se oslobodi od zapadnocentričnog načina razmišljanja koji nas baca iz jedne krajnosti u drugu. Najpre se svim silama ugrađujemo u Zapad (kao što je to bilo tokom devedesetih i u prvim godinama Putinovog prvog mandata), a kada nam to ne pođe za rukom, onda se vredamo. Neko stanje koje bi bilo između dve krajnosti nama ne odgovara.

IZLAZAK IZ SPORAZUMA O PLUTONIJUMU

Povod je bio činjenica da taj sporazum svakako ne funkcioniše. Međutim, uslovi koji su demonstrativno postavljeni, naravno, nemaju nikakve veze sa tim sporazumom. To je zapravo bilo deklarisanje našeg stava, uz nabranje svega onoga što je za nas neprihvatljivo. U prevodu bi to bilo nekakvo „adio Mare“, kao što kaže pesma.

Uopšte nije predviđen dijalog o postavljenim uslovima. Nijedna američka administracija (čak i ako nekim čudom bude izabran Trump) neće razmatrati te zahteve. Sada smo im mi u stvari zalupili vrata, shvatajući da se situacija kasnije može izmeniti. A ako se izmeni, onda ćemo i razgovarati.

SLABOST EVROPE

Evropa sada uopšte i ne postoji kao politički akter. U samom jeku Hladnog rata Evropa je bila u tesnom savezu sa SAD, ali su Francuska, Nemačka i Italija nalazile mogućnost da igraju posebnu ulogu. One ni tada nisu bile samostalni igrači, ali su ipak imale prostor za manevar i periodično su bile prilično korisne sa gledišta suzbijanja eskalacije. Sada više nije tako. I nije stvar u tome što je Evropa postala u još većjoj meri proamerički nastrojena. Ne, u pitanju je nešto još gore. Evropu je zahvatila velika unutrašnja slabost, i ona sada samo po inerciji pokušava da igra nekadašnju globalnu ulogu. U tom smislu nije izuzetak čak ni Francuska, jedna od zemalja koje su stvarale Bliski istok rukama Fransa Žorž-Pikoa (jednog od autora sporazuma Sajks-Piko, kojim su Engleska i Francuska posle Prvog svetskog rata podelile bliskoistočne teritorije Osmanlijskog carstva).

Kompletna dinamika evropske politike u 21. veku dovela je do toga da Evropa više ne postoji kao međunarodni faktor. Pojednim zemljama je teško da to prihvate (među njima je i Francuska). Zbog toga one u strahu od sopstvene slabosti pokušavaju da se „zakače“ bar za neku međunarodnu temu. One ne mogu ništa samostalno da urade, i zato se pridružuju američkoj liniji, ali im ni to nije dovoljno, nego još pokušavaju da budu „veći katolici od pape“. Jeste da sve to izgleda pomalo smešno, ali tako je kako je.

Tekst je sastavljen na osnovu analiza Fjodora Lukjanova objavljenih u ruskim listovima **Rossijskaja Gazeta** i **gazeta.ru**

MIHAIL GORBAČOV

SAVETI DANAŠNJIM POLITIČARIMA

Svet se približio opasnoj crti – treba se zaustaviti!

Prvi i poslednji predsednik SSSR-a i dobitnik Nobelove nagrade za mir i danas vremena na vreme deli iskustva i daje preporuke i savete političarima današnjice

O POTREBI ZA OBNAVLJANJEM DIJALOGA

Sada su odnosi između Rusije i SAD zaoštrjeni i zategnuti. Uzajamno poverenje je u kolapsu. Ja sam tim povodom u više navrata iznosio svoje mišljenje: treba obnoviti pregovore o svim aktuelnim pitanjima, umesto što se pažnja posvećuje samo regionalnim problemima. I pre svega treba obnoviti pregovore vezane za nuklearnu problematiku.

(...) Mislim da se svet približio opasnoj crti. Ne bih želeo da dajem konkretne recepte, ali želim da kažem jedno: treba se zaustaviti! Treba obnoviti dijalog. Prekid dijaloga je bio najveća greška. Treba se vratiti prioritetima. To su smanjenje nuklearnog oružja, borba protiv terorizma i sprečavanje ekološke katastrofe. U poređenju sa tim izazovima sve drugo odlazi u drugi plan.

Veterana je sve manje. Nedavno smo ostali bez Hansa Ditriha Genšera, bez Šimona Peresa... Oni nisu ćutali, nego su iznosili svoje stavove, borili se do kraja

SVET BEZ NUKLEARNOG ORUŽJA NIJE UTOPIJA

Naravno, u sadašnjim uslovima teško je govoriti o kretanju ka svetu bez nuklearnog oružja. To treba pošteno priznati. Ali ne treba zaboraviti jedno: dokle god postoji nuklearno oružje, postoji i opasnost od njegove primene – ili zbog slučajnosti, ili zbog tehničke greške ili zle volje nekog bezumnika ili teroriste. Možemo zamisliti kakve će biti posledice. Uz sve to, naše zemlje su po sporazumu o neširenju nuklearnog naoružanja obavezane da vode pregovore o njegovom smanjenju sve do potpune likvidacije. Prema tome, cilj da u svetu ne bude nuklearnog oružja nije utopija, nego imperativ. A taj cilj može biti postignut samo u uslovima demilitarizacije politike i demilitarizacije međunarodnih odnosa.

O VETERANIMA SVETSKE POLITIKE I ODGOVORNOSTI LIDERA

Nažalost, veterana je sve manje. Nedavno smo ostali bez Hansa Ditriha Genšera, bez Šimona Peresa... Oni nisu ćutali, nego su iznosili svoje stavove, borili se do kraja.

Ja sam u kontaktu sa grupom takozvane stare garde sa Kofijem Ananom na čelu. Mislim da je glas veterana potreban i da će on biti uslušen. Pa ipak, najveća odgovornost je na aktuelnim liderima. Njihovoj sadašnjoj generaciji mogu se staviti ozbiljne primedbe. Ali i oni imaju šansu da u istoriji zauzmu dostojno mesto, da ponovo kanališu svetsku politiku u pozitivnom pravcu i samim tim da otvore put ka svetu bez nuklearnog oružja. Bila bi velika greška ne iskoristiti tu šansu.

Iz oktobarskog intervjua Mihaila Gorbačova za rusku državnu agenciju RIA Novosti

INTERVJU **Nikita Bondarev**

Srpsko prirodno rusofilstvo je dragoceno nacionalno nasleđe

U ekskluzivnom intervjuu za R Magazin, jedan od vodećih ruskih balkanologa govori o perspektivama Srbije i regiona u uslovima svetskih sukoba, o uticaju događaja iz devedesetih godina prošlog veka na današnje suočavanje sa globalnim izazovima, o tome šta je Srbija mogla da nauči na primeru susednih zemalja koje su prošle iskustvo evroatlantskih integracija i kakve perspektive nudi članstvo u NATO-u za Srbiju, a kakve za Crnu Goru...

RAZGOVOR VODIO IGOR GREKOV

Šta bi trebalo da preduzmu Srbija, Crna Gora i Republika Srpska u svojoj politici prema Rusiji kad su se u sadašnjoj geopolitičkoj situaciji našle između čekića i nakovnja? Da li one sada vode adekvatnu politiku prema Rusiji? Kako se mogu uklopiti tradicionalne veze i raspoloženje naroda prema Rusiji sa činjenicom da se te zemlje nalaze u okruženju koje im nije naklonjeno i imaju prilično ograničen prostor za manevar?

U sadašnjim dosta složenim geopolitičkim okolnostima Srbija i njeni pomenuti susedi imaju dosta sreće. Pitanje je hoće li srpsko rukovodstvo umeti da iskoristi jedinstveni kapital koji poseduje. U kom smislu je taj kapital jedinstven? Mnogi ljudi u Srbiji proklinju sankcije koje su devedesetih bile uvedene Saveznoj Republici Jugoslaviji i čije su se određene posledice, bar one političke, osećale i početkom dvehilja-

ditih. A ta okolnost ih je zapravo spasla od mnogih geopolitičkih opasnosti i sablazni. Oni su tada na neki način konzervirani, i u tako konzerviranom stanju prošli su kroz period kada su mnogi susedi Srbije na Balkanu, a pre svega Bugarska, bili na velikim iskušenjima. Bugarska je ušla i u EU i u NATO. Sada je dovoljno da svaki Srbin ode u Bugarsku i da vidi kako Bugari žive, pa da shvati od kakvog užasa su istorijske okolnosti spasle Srbiju. Bugarska industrija je ruinirana, totalno uništena. Tamo industrija uopšte ne funkcioniše. Sve se uvozi, pa čak i poljoprivredni proizvodi. Čak je i paradajz na bugarskim pijacama uvezen iz Turske. Bugarska nije imala nikakve koristi od članstva u EU i NATO-u. Ili, uzмимо Grčku kuda Srbi leti odlaze na more. Pogledajte kako se Grci iz petnih žila trude da nekako izbegnu užasnu situaciju u koju ih je dovela Evropska unija, tj. da izađu iz dugova u koje su ih u početku uvalili njihovi prijatelji iz EU, dajući im godinama kredite sa nejasnom namenom, da bi zatim objavili bankrot Grčke. Srbija je i to izbegla. To se posebno jasno vidi po prisustvu krupnog ruskog biznisa u Srbiji. Privatizacija velikih kompanija u Srbiji počela je tokom dvehiljaditih, tj. kada je Rusija manje ili više počela već da staje na noge, tako da su se ruski poslovni krugovi tada već interesovali za određene investicije u inostranstvu. Tako se u Srbiji pojavio veliki broj ruskih kompanija različitog nivoa – od ekonomskih gigantata kao što je „Gazprom“ do nekih sitnijih firmi. U Bugarskoj to nije slučaj. Srbiju nisu u potpunosti osvojili zapadni holdinzi, kao što je to slučaj u Bugarskoj i Rumuniji. Istina, u Srbiji su zapadne kompanije zauzele medijski prostor. Srbiji se veoma isplati to što su ru-

Tekstovi Nikite Bondareva na njegovom blogu http://ruskarec.ru/hocemo_rusle

ski i zapadni biznis zastupljeni otprilike u istoj meri. Ta okolnost joj pruža mogućnost da nekako manevriše. Ogroman značaj ima činjenica da Srbija nije ušla ni u NATO, ni u EU. Sada ne treba ni da pokušava da se zakači za taj voz, utoliko pre što se voz raspada i sve sporije ide, a vagoni se odvajaju, kao što se, na primer, odvojila Velika Britanija. Grčka takođe sanja o izlasku iz Evropske unije. Srbi treba da budu veoma srećni što nisu u EU. Isto važi i za Crnu Goru i Makedoniju.

Bilo bi dobro da Srbi nekako sa strane pogledaju sami sebe, svoju zemlju i svoju ekonomiju. Oni mnogo putuju po svetu, studiraju ili rade u inostranstvu, ali svoj narod ne posmatraju sa strane. Ako bi to učinili, onda bi im postalo očigledno sve ono o čemu govorim.

Koje još prednosti ima Srbija pored pomenutih ekonomskih okolnosti?

Ako se malo odvojimo od ekonomije i pogledamo socijalni presek, onda možemo reći da rusofilsko raspoloženje srpskog naroda i ogromna simpatija prema Rusiji, i prema Putinu lično, takođe predstavlja veliko i dragoceno nacionalno nasleđe. To rusofilstvo je očigledno svakom posmatraču sa strane, pa i sa Zapada. Pojedine svoje neuspehe srpsko rukovodstvo u dijalogu sa zapadnim partnerima uvek može da opravda na sledeći način: „Vi ne shvatate, naš na-

RUSOFILSKO RASPOLOŽENJE SRPSKOG NARODA I OGROMNA SIMPATIJA PREMA RUSIJI, I PREMA PUTINU LIČNO, TAKOĐE PREDSTAVLJA VELIKO I DRAGOCENO NACIONALNO NASLEĐE. POJEDINE SVOJE NEUSPEHE SRPSKO RUKOVODSTVO U DIJALOGU SA ZAPADNIM PARTNERIMA UVEK MOŽE DA OPRAVDA: „VI NE SHVATATE, NAŠ NAROD VOLI RUSIJU I MI NE MOŽEMO TU NIŠTA.” I MORA SE PRIZNATI DA SRPSKO RUKOVODSTVO TU MOGUĆNOST ZAISTA MAKSIMALNO KORISTI. DRUGA JE STVAR ŠTO TREBA IPAK IZABRATI JEDNU STOLICU NA KOJOJ ĆETE SEDETI, A SRPSKO RUKOVODSTVO UPRAVO TO NIJE U STANJU DA UČINI

rod voli Rusiju i mi ne možemo tu ništa.“ I mora se priznati da srpsko rukovodstvo tu mogućnost zaista maksimalno koristi. Druga je stvar što treba ipak izabrati jednu stolicu na kojoj ćete sedeti, a srpsko rukovodstvo upravo to nije u stanju da učini. Rusofilstvo se koristi isključivo za opravdavanje nesprenosti Srbije da ispunji niz uslova koje joj postavljaju SAD i EU, a to su priznanje nezavisnosti Kosova, odustajanje od pružanja podrške Republici Srpskoj i priznavanje prava Crne Gore na članstvo u NATO-u i EU.

Mogao bi se, međutim, osmisliti i efikasniji način za korišćenje pomenutog resursa. Srpske vlasti bi mogle aktivnije koristiti rusofilstvo srpskog naroda umesto što se samo skrivaju iza njega kao iza paravana. Na primer, Srbija bi se mogla pridružiti nekim ekonomskim

savezima koje promoviše Rusija, i to ne bi predstavljalo prepreku za članstvo u zapadnim ekonomskim savezima. Evroazijska integracija može se sprovesti zajedno sa evropskom integracijom. Tu nema nikakvog antagonizma.

Prednost predstavlja i jedinstveni geografski položaj Srbije kao tranzitne zemlje, kao zemlje koja je negde na pola puta između Bliskog istoka i centralne Evrope. Međutim, srpski narod je tog jedinstvenog geografskog položaja postao svestan tek sada, kada su se pojavile gomile bliskoistočnih, sirijskih i ostalih izbeglica. Ljudi su odjednom shvatili da je sav taj Bliski istok u stvari bliži nego što se mislilo. Sa druge strane, vrlo sporo i postepeno se pojavljuje misao da bi se ta geografska prednost mogla odraziti i kroz tranzit nekog tereta, na primer, fosilnog goriva. „Južni tok“ nije zaživeo

i nije jasno šta će u tom pogledu dalje biti. Najverovatnije će doći u obzir neka varijanta bliska prvobitnim planovima vezanim za „Turski tok“. To će biti dobro, jer će evropski ogranak tog gasovoda očigledno proći kroz Srbiju. Srbija je u tom projektu zapravo jedan od najvažnijih aktera. I srpski eksperti i srpski intelektualci treba da shvate da svi ti projekti vezani za naftu i gas imaju konačan cilj, a to je transport fosilnog goriva iz Rusije u centralnu Evropu i Italiju. Kud god da prođe taj cevovod, on će proći i kroz Srbiju. Prema tome, Srbija ne mora biti pasivni posmatrač. Ona u principu može čak i da diktira svoje uslove, ali naravno, bez ćudljivosti koju je poslednjih godina ispoljavao Bojko Borisov u Bugarskoj. Borisov se, dođuše, već godinu i po dana ponaša prihvatljivije, tako da je i njegov stav prema „Južnom toku“ sada logičan i ispravan. Ali upravo je on prethodno „sahranio“ taj „Južni tok“. Nije dobro kada čovek pokušava da učini nešto što prevazilazi njegove mogućnosti. Tako ni u geopolitičkom smislu ne treba težiti ka visinama koje su nedostižne.

Šta bi Srbija trebalo da radi po pitanju članstva u NATO-u? Da li da se i dalje pridržava vojne neutralnosti?

Čak ni Vučić ne govori o članstvu u NATO-u. Ali ne treba poistovećivati neutralnost sa nesvrstanošću. Te pojave su slične, ali nisu identične. Za malu državu, okruženu zemljama koje joj nisu naklonjene (poput Albanije, na primer) jedini spas je da ne pripada nijednom vojnom bloku.

Međutim, neutralnost kao univerzalni odgovor na sva pitanja i sve geopolitičke izazove nije prihvatljiva. Mogu li Srbi biti neutralni po pitanju nezavisnosti Kosova? Ne mogu, naravno. Postoje mnoga geopolitička pitanja po kojima principijelno nije moguće biti neutralan. Jedno od takvih je jačanje odnosa između Srbije i Rusije. Može se biti samo za ili protiv.

Košunica je, na primer, na čelu Srbije napravio veliki propust upravo u tom pogledu. Za njega je neutralnost bila odgovor na sva pitanja. Neutralnost kao nepripadanje nijednom vojnom bloku je dobra, ali neutralnost kao odsustvo sopstvenog geopolitičkog programa je veoma loša.

Vidimo da će Crna Gora, po svemu sudeći, nastaviti svoj put u NATO. Kako se sve to može završiti?

Ako Zapad odluči da progura Crnu

NEUTRALNOST KAO UNIVERZALNI ODGOVOR NA SVA PITANJA I SVE GEOPOLITIČKE IZAZOVE NIJE PRIHVATLJIVA. MOGU LI SRBI BITI NEUTRALNI PO PITANJU NEZAVISNOSTI KOSOVA? NE MOGU, NARAVNO. POSTOJE MNOGA GEOPOLITIČKA PITANJA PO KOJIMA PRINCIPIJELNO NIJE MOGUĆE BITI NEUTRALAN. JEDNO OD TAKVIH JE JAČANJE ODNOSA IZMEĐU SRBIJE I RUSIJE. MOŽE SE BITI SAMO ZA ILI PROTIV

Goru u NATO, mislim da će on to na kraju i postići ukoliko drugi akteri na svetskoj političkoj sceni (Rusija ili Kina, recimo) budu potpuno pasivni. Crnogorska opozicija ne može sama da se bori protiv agitacione, propagandne ili, ne daj Bože, vojne mašinerije NATO-a.

Sa druge strane, prateći zapadne medije stičem utisak da je pojedinim vašingtonskim stratezima najzad doprlo do svesti da Milo Đukanović sa svojih 27 godina vladavine uopšte nije dobra, demokratska i transparentna varijanta. Đukanović ipak nije sposoban da bude lider mlade evropske demokratije. Mislim da u cilju očuvanja postojećeg političkog kursa zapadni prijatelji Crne Gore mogu lako da se odluče za neku rokadu, tj. da umesto Mila postave nekog iz njegovog najbližeg okruženja, možda Duška Markovića. To se može očekiva-

ti i mislim da će tako i biti. Biće formirana koaliciona vlada sa nekim iz Đukanovićevo okruženja na čelu, uz učešće pojedinih slobodnih predstavnika opozicije, možda čak i nekoga iz koalicije „Ključ“. I ta vlada će se praviti da je navična, tj. čak će i učiniti neke očigledne ustupke patriotskoj javnosti, ali će ipak uvesti Crnu Goru u NATO.

Da li Rusija treba da na sve ovo nekako reaguje?

Svi mi treba nešto da preduzmemo kako se to ne bi dogodilo. Ne samo Rusija nego i sve evropske konzervativne snage, i evroskeptički, kojih u Evropi ima dosta. Ako ništa drugo, treba makar dati do znanja širokim narodnim masama u Crnoj Gori da se mi solidarišemo sa njihovim antiatlantskim izborom. Zasad se, međutim, ništa slično ne dešava. Meni se ljudi iz Crne Gore žale da se tamo osećaju kao da su u potpunoj izolaciji. A kada se neko oseća kao da je u izolaciji, onda on, naravno, nema jaku želju da juriša grudima na bunker kada to niko ne vidi, ne hvali i ne podržava.

Ako Crna Gora uđe u NATO, hoće li u tom slučaju njeni odnosi sa Rusijom zavisiti od odnosa Rusije sa NATO-om?

Naravno. Mi od pojedinih crnogorskih političara stalno slušamo pitanje: „Zašto se Rusi tako plaše našeg ulaska u NATO?“ i tvrdnju da je to, naprotiv, nešto veoma dobro. Kažu: „Mi ćemo biti ruski trojanski konj u NATO-u.“ Ali uporedite 60.000 Crnogoraca sa celim NATO-om... Prema tome, ako neko veruje takvim pričama, neka malo bolje razmisli o svemu.